

Oslo 30.09.2020

Vedrørende NRK-plakaten og norsk musikkliv

Vi viser til møtet med Tove Tennbakk og Øystein Christensen i Kulturdepartementet den 13. mai i år, og sender som avtalt våre innspill. Komponistforeningen ønsker å fremme to konkrete tiltak i neste revisjon av NRK-plakaten:

- Kravet til norskandel i NRK-plakaten bør gjelde samtlige radiokanaler, ikke bare P1, P2 og P3. På denne måten likebehandles alle musikkuttrykk.
- I definisjonen av norsk musikk bør NRKs musikkbruk måles på to parametere: både utøvende og skapende virksomhet. Da vil man likebehandle flere deler av norsk musikkliv, som i stor grad er avhengige av hverandre.

Vi ber departementet om å vurdere disse forslagene, på bakgrunn av redegjørelsen under.

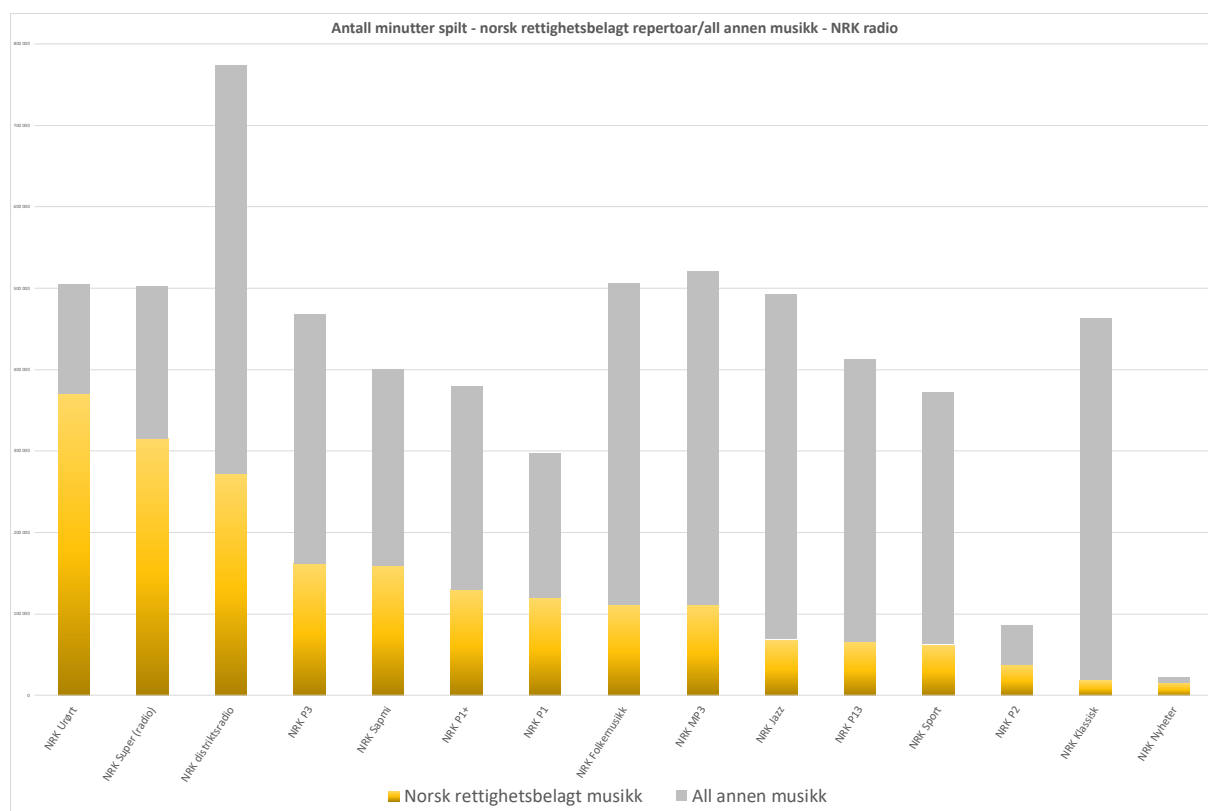
Begrunnelse for forslagene

Norsk Komponistforening setter ytringsfriheten i det norske samfunnet svært høyt. Å legge til rette for enkeltindividets, medienes og kunstneres mulighet til å ta del i samfunnsdebatten fra sine ståsteder, er en verdi for oss. Vi opplever det derfor som et paradoks at hensynet til redaksjonell frihet benyttes som argumentasjon for en utvikling vi har sett over tid i NRK: Mangfoldet av norsk musikk må vike plass for en langt mer ensidig presentasjon av norsk musikk, og tilsvarende fra utlandet.

Utviklingen illustreres i grafen under, som viser andelen rettighetsbelagt musikk skrevet av en norsk komponist eller låtskriver målt mot all annen musikk NRK brukte i 2019. For ikke lenge siden ble det spilt mye musikk på NRK P2. Dette har NKR nå gått bort fra. Grafen viser et svært lavt antall minutter med musikk i P2, sammenlignet med P1 og P3. Dette går ut over alle sjangre som før ble spilt på P2, deriblant norsk jazz og klassisk kunstmusikk. NRK har argumentert med at disse sjangrene nå har fått sine egne kanaler, NRK Klassisk og NRK Jazz. Vi mener at det ikke er en riktig fremstilling av situasjonen. Som man kan se av grafen, er *andelen musikk skrevet av en norsk opphaver i NRK Klassisk og Jazz betydelig lavere enn det den var på P2, og marginal sammenliknet med alle radiokanaler i grafen*. Minuttantallet for ny norsk musikk på NRK Klassisk er omlag på samme nivå som på NRK nyheter. Minuttantallet utgjør bare litt over en tiendedel av antallet minutter norsk musikk som spilles på eksempelvis P3: 18.000 minutter mot 160.000 minutter.

Videre er omlag halvparten – ca. 20.000 minutter – av musikken på P2 skrevet av en norsk opphaver *programvignetter*. NRK P2 spiller altså mer programvignetter, enn NRK Klassisk spiller musikk skrevet av norske komponister fra de siste 100 årene.

Dette underbygger vår påstand om at musikken som kunstform er betydelig svekket i NRKs musikktilbud. Andelen musikk av norske opphavere på NRK Jazz ligger noe over NRK Klassisk, men fortsatt betydelig lavere enn P1, P2 og P3. Den samme tendensen kan sees i kanalen NRK mPetre, som hovedsakelig spiller elektronisk musikk. Selv om mengden norsk musikk her er større enn i NRK Klassisk og Jazz, er prosentandelen av totalen svært lav.

(Tall fra TONO – NRKs musikkbruk i 2019. Hver linje på Y-aksen representerer 100.000 minutter musikk.)

NRK kan kanskje ha sine ord i behold når de sier at de oppfyller NRK-plakatens krav om 40 % norsk musikk i P1, P2 og P3. Grafen over viser imidlertid tydelig en dreining hvor bruken av musikk fra norske opphavere er kraftig snevret inn, og at mangfoldet av musikkuttrykk er nedprioritert, slik at publikum får et snevrere tilbud. Intensjonen med NRK-plakatens krav har slik vi ser det vært det stikk motsatte. Vi mener at dette klart viser problemene med NRK-plakatens vage formulering slik den står i dag.

Utviklingen strider også mot det vi oppfatter NRKs samfunnsoppdrag, ikke minst det kulturelle oppdraget. Vi mener at de store offentlige bevilgningene fordrer at NRK ikke utelukkende gjør kommersielle prioriteringer. I stedet bør NRK balansere prioriteringene, slik at de spiller virksomheten som utfolder seg i musikklivet i Norge, bidrar til å stimulere det og gir lyttere over hele landet tilgang til et mangfold av kunstneriske ytringer.

Koronasituasjonen forsterker behovet for NRKs bidrag

I dagens situasjon, sterkt påvirket av koronatiltak, mener vi at det er ønskelig med en politisk diskusjon om, og gjennomgang av, de prinsipielle og strukturelle føringene i NRK-plakaten. Målet er ikke å detaljstyre redaksjonelle valg, men å sikre at samfunnsansvaret er tydelig manifestert som det redaksjonelle grunnlaget.

For perioden fra mars til august har TONO beregnet store tap for opphaverne som følge av koronarestriksjoner. En vesentlig del av tapene skyldes avlyste konserter. Med sin statlige finansiering, står NRK i en spesiell situasjon, med mulighet til å utgjøre en forskjell. Komponistforeningen var tidlig på banen med en oppfordring til NRK om at de, i likhet med rikskringkasterne i andre land, burde vise solidaritet med norsk musikkliv gjennom å øke sin norskandel en periode.

Vi vet at for hver prosent NRK ville økt sin norskandel, ville norske opphavere fått tilgang til 1 million kroner i ekstra inntekter. Om NRK økte sin norskandel fra 10 til 15 % i perioden, ville de dekket inn 5 millioner av det beregnede tapet, framfor å la disse midlene gå til utlandet.

NRK har ikke vært villig til å gjøre denne typen tiltak. Unntaket har vært en kortvarig, avtalt satsning i samarbeid med Norsk Komponistforening og NOPA, som del av Spill Norsk-festivalen, planlagt lenge før vi kjente til utbruddet av Covid 19. Satsningen omfattet kun P1, og ikke nisjekanalene, som er særlig relevante når det gjelder å sikre mangfold. Vi mener dette framviser en utilstrekkelig forståelse for samfunnsoppdraget.

Til sist bemerker vi at vi ser at en høy rapportert norskandel fra NRK i stor grad oppnås gjennom at en norsk utøver fremfører musikk av en utenlandsk, gjerne avdød, komponist. Norske musikere må absolutt være omfattet av NRK-plakaten, men det burde ikke være mulig for NRK å oppfylle norskandelskravene bare ved å prioritere en kunstnergruppe framfor en annen. Vi mener at det bør være plass til begge deler: både det norske utøvende og det norske skapende musikklivet.

Med dette som utgangspunkt vil Komponistforeningen be departementet om å vurdere de foreslåtte endringene. Ta gjerne kontakt dersom det er behov for utdypinger eller ytterligere informasjon om dataene som ligger til grunn for disse vurderingene.

Med vennlig hilsen,

Jørgen Karistrøm
Styreleder

Ida Habbestad
Daglig leder